

Michał Paszkowski

Litwa: nowa wizja bezpieczeństwa energetycznego państwa do 2050 roku

Na Litwie rząd przyjął nową strategię bezpieczeństwa energetycznego z perspektywą do 2050 r. Dokument – Krajowa strategia niezależności energetycznej – czeka już tylko na zatwierdzenie przez parlament. Nowa strategia ma wpłynąć na wzrost niezależności energetycznej, a także doprowadzić do eksportu nadwyżki wytwarzanej energii elektrycznej. Proces transformacji energetycznej ma przyspieszyć rozwój gospodarczy oraz doprowadzić do uzyskania przez Litwę statusu państwa neutralnego klimatycznie. Zdefiniowane cele są zgodne z celami określonymi przez Komisję Europejską, zmierzającymi w kierunku osiągnięcia neutralności klimatycznej Unii Europejskiej do 2050 r.

Struktura sektora energetycznego. Od 2009 r. Litwa jest importers netto energii elektrycznej, co było uwarunkowane zamknięciem drugiego reaktora elektrowni jądrowej w Ignalinie. W 2023 r. zdolności wytwórcze energii elektrycznej pozwoliły na wytworzenie prawie 45% krajowych potrzeb na energię z odnawialnych źródeł energii (OZE). Największa ilość wytworzonej energii pochodzi z farm wiatrowych, biopaliw i odpadów, energii wodnej, a także słonecznej. W dalszym ciągu istotną rolę w wytwarzaniu energii odgrywa również gaz ziemny. Szybki rozwój OZE powoduje, że zgodnie z szacunkami, a także zaplanowanymi inwestycjami, do 2027 r. Litwa będzie w stanie zabezpieczyć całość zapotrzebowania na energię z krajowej produkcji¹. W odniesieniu do konsumpcji energii elektrycznej największe zużycie jest generowane przez przemysł (33%) i usługi (32%), a także sektor mieszkalny (26%). W ciągu ostatnich kilku lat obserwowany jest znaczny wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną ze strony przemysłu, a także ze strony sektora usług. Natomiast w kolejnych latach oczekuje się, że konsumpcja energii będzie rosła m.in. w sektorze transportu, głównie z uwagi na proces elektryfikacji floty samochodowej (obecnie jedynie 1%)².

Litwa, podobnie jak inne państwa bałtyckie, sprzedaje i kupuje energię elektryczną na międzynarodowej giełdzie Nord Pool, na której funkcjonują różne podmioty z państw Europy Północnej i Środkowej. Przepływ energii jest jednak ograniczony zdolnościami przesyłowymi. Litwa posiada obecnie połączenia elektroenergetyczne z Federacją Rosyjską, Łotwą, a także ze Szwecją podmorskim kablem energetycznym (NordBalt) oraz Polską (linia lądowa w ramach LitPol Link), a cały rynek w regionie objęty jest mechanizmem market coupling, w ramach którego o kierunku przepływu energii decyduje niższa cena ([„Komentarze IEŚ”, nr 512](#)).

Nowe założenia i oczekiwania. Zgodnie z przepisami (art. 9) ustawy o prawie energetycznym (Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas)³ Ministerstwo Energii jest zobowiązane do aktualizacji krajowej strategii energetycznej nie rzadziej niż co pięć lat. Obecnie procedowany dokument (Krajowa strategia niezależności energetycznej) pierwszy raz został przedstawiony w marcu 2024 r. na Komitecie Ekonomicznym Seimasu. W maju 2024 r. dokument został zaakceptowany przez rząd, a w dalszej kolejności oczekuje się debaty i przyjęcia przez parlament.

Zakładany cel osiągnięcia neutralności klimatycznej na Litwie będzie wymagał przeprowadzenia radykalnych reform i zmian systemu energetycznego, w tym odejścia od paliw kopalnych (głównie gazu ziemnego oraz ropy naftowej) i przejścia na zeroemisyjną energię. W kolejnych latach, podobnie jak obecnie, oczekuje się, że bilans energetyczny będzie zdominowany przez OZE. W kontekście rozwoju nowoczesnych gałęzi przemysłu rząd

¹ Lietuvos Respublikos Energetikos Ministerija, *Energetinės nepriklausomybės link: pirmą kartą per 15 metų paros elektros gamyba viršijo poreikį*, 12.03.2024, <https://enmin.lrv.lt/lt/naujienos/energetines-nepriklausomybes-link-pirma-karta-per-15-metu-paros-elektros-gamyba-virsijo-poreiki/> [19.06.2024].

² International Energy Agency, *Lithuania 2021. Energy Policy Review*, <https://www.iea.org/reports/lithuania-2021> [18.06.2024].

³ Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas, 2002, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.167899> [19.06.2024].

zakłada rozpoczęcie produkcji m.in. wodoru, paliw syntetycznych, amoniaku, a także zwiększenie możliwości wytwarzania energii elektrycznej oraz jej magazynowania.

Popyt na energię ma wzrosnąć 6-krotnie, z obecnego poziomu ok. 12,6 TWh do 74 TWh w 2050 r., przy czym największa konsumpcja będzie związana z produkcją wodoru (35,5 TWh), a także sektorem przemysłowym (12,6 TWh) i transportem (6,3 TWh). Natomiast podaż ma być zapewniona poprzez rozwój sektora elektrowni wiatrowych, wytwarzających energię elektryczną na lądzie (docelowo 28,1 TWh) oraz Morzu Bałtyckim (18,8 TWh). Ważną rolę przypisuje się również energii słonecznej (9,5 TWh). W myśl nowej strategii brany jest pod uwagę rozwój sektora elektrowni jądrowych (11,2 TWh), przede wszystkim w formie małych reaktorów (SMR) czwartej generacji (zgodnie z wcześniejszymi komunikatami Ministerstwa Energii decyzja polityczna dotycząca budowy SMR powinna być podjęta do 2028 r, tak aby pierwsze reaktory mogły rozpocząć funkcjonowanie w 2038 r.).

Zgodnie z oceną Ministerstwa Energii obecna transformacja energetyczna doprowadzi do stworzenia dodatkowych 140 tys. miejsc pracy do 2050 r., a korzyści dla gospodarki Litwy mogą wynieść nawet 6,3 mld EUR (ok. 11% PKB Litwy według danych z 2021 r.). Obok zapewnienia neutralności energetycznej oraz samowystarczalności zakłada się, że Litwa będzie w stanie skierować nadwyżkę wytwarzanej energii elektrycznej na eksport do państw Europy Środkowej, w tym do Niemiec.

Wnioski

- Litwa od 2009 r., z uwagi na potrzebę zamknięcia elektrowni jądrowej w Ignalinie, jest importerm netto energii elektrycznej. Zgodnie z nową strategią rząd kładzie duży nacisk na krajowe zdolności wytwórcze, tak aby nie tylko zreformować sektor energetyczny, ale także wykorzystać nowe, perspektywiczne technologie (głównie wodór). Co ciekawe, nowa strategia zakłada, że największe zapotrzebowanie na energię będzie związane z produkcją wodoru (prawie trzykrotnie większe niż z sektora przemysłu), natomiast uwzględniając istniejące oraz przyszłe moce wytwórcze, Litwa może w kolejnych latach stać się neutralna klimatycznie bez konieczności inwestycji w tego typu technologię.
- Przed Litwą stoją liczne wyzwania, z których najbardziej newralgiczne będą dotyczyć rozwoju krajowych mocy wytwórczych, przede wszystkim w zakresie OZE (biorąc pod uwagę oczekiwany duży wzrost zapotrzebowania na energię w perspektywie do 2050 r.), co zmniejszy zależność od importu energii elektrycznej. Jednocześnie ważnym aspektem pozostaje rozbudowa krajowych zdolności przesyłowych, a także utrzymanie i zwiększenie zdolności importowych w zakresie energii elektrycznej, czemu służą dalsze prace w kierunku synchronizacji systemów elektroenergetycznych m.in. z Polską, a tym samym z innymi państwami Unii Europejskiej, co ma nastąpić do lutego 2025 r.
- Opracowana przez Ministerstwo Energii, a następnie zaakceptowana przez rząd Krajowa strategia niezależności energetycznej jest niezwykle ambitna. Co ważne, opiera się nie tylko na już znanych i rozpowszechnionych sposobach wytwarzania energii elektrycznej (energia słoneczna, energia wiatrowa), ale także na nowoczesnych, będących na początkowym etapie rozwoju, technologiach. W tym też kontekście zdolność wdrożenia i zastosowania niektórych rozwiązań może być odłożona w czasie.
- Nowa Krajowa strategia niezależności energetycznej wymaga znacznych nakładów finansowych, a jej pomyślne zaadaptowanie będzie zależne od wielu czynników, takich jak zaangażowanie kapitałowe ze strony przedsiębiorstw, w tym spoza Litwy, wsparcie ze strony budżetu krajowego oraz dofinansowanie projektów ze strony Komisji Europejskiej. Transformacja energetyczna będzie, podobnie jak w innych państwach Europy Środkowej, niezwykle kosztowna.
- Dokument został zaakceptowany przed rząd przed wyborami do Parlamentu Europejskiego, przy czym jego założenia były znane znacznie wcześniej. Uwzględniając wyniki czerwcowych wyborów w Europie dla Litwy w dalszym ciągu niezwykle ważne będzie kwestia polityki w zakresie ochrony klimatu nowej Komisji Europejskiej, a więc czy niektóre cele cząstkowe w kierunku neutralności klimatycznej zostaną podtrzymane lub zmienione. Niemniej jednak należy założyć, że niektóre projekty (np. budowa farm wiatrowych na Morzu Bałtyckim), a także wsparcie dla rozwoju energii słonecznej oraz wiatrowej, niezależnie od nowych lub zmodyfikowanych celów Komisji Europejskiej, będą kontynuowane.